

Vad är 'fattigdom' och hur bör den mätas?

Jan O. Jonsson, Carina Mood

Jan O. Jonsson, professor i sociologi, Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet, Institutet för framtidsstudier, samt vid Nuffield College, Universitetet i Oxford.

E-post: Janne.Jonsson@sofi.su.se

Carina Mood, professor i sociologi, Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet, samt affilierad till Institutet för framtidsstudier.

E-post: Carina.Mood@sofi.su.se

Alla har sett de återkommande rubrikerna om att fattigdomen, alternativt barnfattigdomen, ökar. Men fattigdomen har faktiskt inte ökat sedan mitten av 1990-talet i Sverige. Det som har ökat är istället förekomsten av teoretiskt tvivelaktiga och urvattnade mått på fattigdom. Vi redogör för de grundläggande teorierna bakom olika fattigdomsmått och argumenterar för användandet av mått som är förankrade i vanliga människors uppfattning om fattigdom. Ett sådant mått bör utgå från brister i ekonomiska och/eller materiella resurser och operationaliseras som materiell deprivation eller som 'absolut inkomstfattigdom', där inkomsterna relateras till olika socialt bestämda nödvändigheter. Ett sådant mer renodlat fattigdomsmått bör komplettera, men inte förväxlas med andra väsentliga samhällsfenomen, till exempel ojämlikhet och levnadsnivå; skilja sig från dem operationellt, precis som de skiljer sig teoretiskt.

We are used to headlines saying that poverty increases, but poverty has in fact not increased in Sweden since the 1990s. What has increased is instead the use of theoretically questionable and diluted measures of poverty. We describe the basic theories behind different types of poverty measures, and argue that we should use one that is grounded in ordinary people's conception of poverty. Such measure should be based on the notion of shortage of economic or material resources, and be operationalised as either material deprivation or 'absolute income poverty', where incomes are related to socially determined necessities. Such a 'pure' poverty measure should complement but not be confounded with other important societal phenomena, such as inequality or level-of-living; differ from them in the definition just as they differ theoretically.

Vad är 'fattigdom' och hur bör den mätas?

För hundra år sedan var frågan om fattigdom både svår och enkel. Den var svår eftersom det fanns många fattiga men inga enkla sätt att lyfta människor ur fattigdom. Men ur en begreppslig synvinkel var frågan lättare, då de flesta nog hade en klar bild över fattigdomens uttryck. Det handlade om att ha mat för dagen, kläder och fungerande bostäder som kunde hålla fukt och kyla borta. Armodet hade en påtaglig, vardaglig och materiell karaktär.

I dagens Sverige är situationen radikalt annorlunda. Den materiella nöden har efter decennier av ekonomisk tillväxt och välfärdspolitik blivit mycket ovanlig, samtidigt som frågan om vad fattigdom är har blivit allt mer komplex. Det som forskare, intresseorganisationer och media kallar 'fattigdom' är i praktiken inte ett enda, väl identifierat fenomen, utan baseras på en flora av olika mått som ofta beskriver olika saker och som, förvirrande nog, kan leda till helt olika slutsatser. För samma tidsperiod har det varit möjligt att hävda både att fattigdomen ökar och att den minskar; liksom att andelen fattiga i befolkningen ligger på 1% eller 20%; samt att barnfattigdomen i Sverige är lägst i Europa eller värre än Kosovos. Samtidigt är den intuitiva förståelsen av vad fattigdom är ganska oförändrad: När den ska levandegöras används i regel exempel som handlar om materiell nöd, även för mått som inte alls mäter detta.

Motsättningen mellan de traditionella referensramarna och det som gängse fattigdomsmått faktiskt mäter har ofta lett till en missvisande bild av fattigdom, delvis skapad av intresseorganisationer som kan erbjuda de negativa och alarmerande vinklar som medierna hungrar efter. Begreppet 'fattigdom' har därmed blivit så uttänjt och exploaterat att det är nästan oanvändbart, och den utvecklingen riskerar att leda till ett osynliggörande av de mest utsatta. Finns det en väg ut ur detta tillstånd?

I denna artikel diskuterar vi fattigdomsbegreppet och dess framtid. Vilka är begreppets teoretiska grunder, och hur mäter man fattigdom? Hur kan vi använda begreppet i forskning, statistik och kommunikation på ett sätt som är både klargörande och relevant i Sverige idag?

Teoretiska utgångspunkter

Det är vanligt att skilja mellan relativ och absolut fattigdom. I strikt mening handlar den absoluta dimensionen om överlevnad, som att inte kunna äta sig mätt eller att sakna boende och kläder som skyddar mot vädrets påfrestningar. Så snart man rör sig bort från denna grundläggande nivå kryper en relativ dimension in i definitionen av fattigdom, eftersom det bortom ren överlevnad inte finns några absoluta kriterier för att avgöra vilken levnadsnivå som är nödvändig, rimlig, eller skälig. Istället beror sådana bedömningar på den sociala

kontexten. Redan Adam Smith (1776/1976: 2) påpekade att man med 'nödvändigheter', utöver de som behövs för överlevnad, också måste förstå sådant "som enligt ett lands normer inga aktningvärda människor, ens i de lägsta sociala skikten, kan vara utan" [vår översättning]. Denna idé har sedan utvecklats bland annat av Townsend (1979) och Sen (1980).

I det relativa perspektivet innebär fattigdom att man på grund av bristande ekonomiska resurser inte kan leva på ett sätt som är socialt acceptabelt eller förväntat i det samhälle man tillhör. Denna definition har poänger, men behöver kompletteras med någon form av absolut bedömning. En renodlad relativ syn riskerar att inte inkludera människor som svälter, om den erfarenheten bara delas av tillräckligt många (se Sen 1981, kapitel 2; 1983). Samtidigt kan individer i rika länder eller grupper ses som fattiga om de har höga, socialt bestämda anspråk. Om ett lands ekonomiska framsteg kommer hela befolkningen till del visas detta heller inte som en minskad fattigdom. Sens slutsats är att fattigdomsbegreppet, även om det har relativa inslag, också måste ha en 'absolut kärna' i termer av konstanta mänskliga behov. Dessa är inte bara fysiska och materiella, utan också psykologiska och sociala – som att kunna delta i samhällslivet och interagera med andra utan att känna skam. De ekonomiska resurser som krävs för att tillfredsställa dessa behov kan variera beroende på kontexten, vilket innebär att man kan behöva mått på relativa ekonomiska resurser för att fånga möjligheten att uppfylla vissa absoluta behov.

Praktiska definitioner – hur mäts fattigdom?

För att kunna mäta fattigdom måste teoretiska begrepp översättas till operationella definitioner. Fattigdomsmått varierar såväl av teoretiska skäl (vad vill man mäta?) som pragmatiska skäl (vad kan man mäta?). Två centrala skiljelinjer går mellan direkta och indirekta mått, samt mellan absoluta och relativa mått. Dessa skiljelinjer relaterar till de teorier vi diskuterat, men inte på något självklart eller enkelt sätt.

Direkta fattigdomsmått

Direkta fattigdomsmått benämns ofta 'materiell deprivation' och summerar avsaknaden av olika tillgångar som ses som nödvändiga i ett visst samhälle vid en given tidpunkt. På global nivå används ofta direkta mått som är absoluta i bemärkelsen att de mäter sådant som handlar om överlevnad, till exempel att inte kunna äta sig mätt eller att inte ha tillgång till rent vatten. I rikare länder fångar måtten en mer relativ materiell deprivation, som till exempel att bo trångt och omodernt, att inte ha bil, att sakna tvättmaskin eller bredband.

Det direkta mått som i fattigdomsforskningen är mest relevant för svenska förhållanden är det index som ingår i EU:s statistikmyndighet Eurostats undersökning *European Union Statistics on Income and Living Conditions* (EU-SILC). Det innehåller nio indikatorer på 'nödvändigheter', nämligen att ha råd att: betala boende och boenderelaterade kostnader; hålla hemmet varmt; möta en oförutsedd utgift; äta kött/motsvarande regelbundet; åka på semester; samt att ha råd med TV; tvättmaskin; bil respektive telefon. Det går inte att på teoretiska grunder avgöra vilka eller hur många nödvändigheter som man bör sakna för att ses som fattig, så man har valt den pragmatiska vägen att redovisa olika skärningspunkter, där avsaknaden av fyra saker brukar kallas för 'omfattande materiell deprivation' (*severe material deprivation*). Ett nyare index mäter 'materiell och social deprivation' som att inte ha råd med minst fem av tretton indikatorer på både materiella tillgångar och sociala aktiviteter.¹

Utöver index som dessa förekommer också direkta fattigdomsmått som mäter om man har ekonomiska marginaler, till exempel om man med kort varsel har tillgång till en viss summa pengar (ofta i storleksordningen 15–20.000 kronor) om något oförutsett skulle inträffa, eller om man har haft problem att betala sina räkningar eller att få ekonomin att gå ihop. Sådana frågor ställs i survey-undersökningar som Levnadsnivåundersökningarna och SCB:s ULF-undersökningar och tycks ha hög validitet (jfr Mood, Jonsson & Bihagen 2010; Mood & Jonsson 2019).

Indirekta (inkomstbaserade) fattigdomsmått

När direkta mått till stor del handlar om 'nödvändigheter' man redan har, eller inte har, mäter indirekta mått stället *förutsättningarna* att skaffa dem, oftast i monetära termer. Detta betonar människan som en aktiv och handlande varelse som med resurser kan forma sitt eget liv. Ett välkänt indirekt (och absolut) mått sätter fattigdomsgränsen vid en mycket låg köpkraft som i stort sett bara räcker för överlevnad (traditionellt 'a dollar a day', nu motsvarande 1,90 amerikanska dollar i köpkraftsjusterade termer). Även om denna schablon saknar precision, har den varit ett viktigt redskap för att beskriva fattigdomen i världen, och utvecklingen av den, samt för att ställa upp globala mål för dess reduktion. Denna extrema fattigdom har minskat kraftigt de senaste decennierna, och måttet är nuförtiden i stort sett bara relevant för de allra fattigaste länderna.

I rika länder är inkomster det vanligaste indirekta måttet, eftersom de utgör huvuddelen av de ekonomiska resurserna. Till skillnad från fattiga länder är

1. En variant av direkta mått mäter så kallad konsensusuell fattigdom. Sådana mått baseras inte bara på frågor om vad människor har tillgång till, utan också vad människor ser det som nödvändigt att ha i det samhälle man lever (Mack & Lansley 1985; Halleröd 1996; Lansley & Mack 2015). Dessa mått är teoretiskt attraktiva, men eftersom de kräver särskilda datainsamlingar är de tyvärr inte så vanliga.

här indirekta mått så gott som alltid relativa i så måtto att fattigdomsgränsen sätts på en nivå som ses som skälig i det samhälle man lever. Det betyder inte att den sociala aspekten är framträdande i redovisningen – tvärtom ingår den sällan i operationaliseringar av fattigdom, utan är snarast en outtalad teoretisk kuliss bakom vad som bedöms som skäligt. Att dessa mått *på något sätt* är relativa innebär dock inte att de säger samma sak – tvärtom. I takt med att strikt absoluta mått blivit obsoleta i rikare samhällen används termen 'absolut fattigdom' ofta för att beskriva mått som avgränsar en given konsumtionsnivå, medan 'relativ fattigdom' kommit att beskriva mått som bestäms av medianinkomsten i landet.

Mått på *absolut inkomstfattigdom* i rika länder är absoluta i ett specifikt avseende, nämligen att ett hushåll klassas som fattigt om inkomsterna inte räcker till den konsumtionsnivå som betraktas som 'skälig levnadsstandard', *oavsett vilka inkomster andra i befolkningen har*. Däremot är fattigdomsgränsen i grunden relativ, eftersom skälig levnadsstandard, eller den nödvändiga konsumtionsnivån, bestäms för en specifik tid och plats. Skattningen av en sådan konsumtionsnivå brukar baseras på undersökningar av olika hushållstypers konsumtion och behov, och har därmed en tydlig koppling till den teoretiska utgångspunkten om en socialt godtagbar konsumtionsstandard. Denna typ av 'budgetmått' har lång tradition inom fattigdomsforskningen (se Rowntree 1901). I Sverige har absoluta mått definierats med utgångspunkt i Konsumentverkets undersökningar, och fattigdomsgränsen brukar ligga i linje med normen för ekonomiskt bistånd. Mått av denna typ behöver omprövas med regelbundna mellanrum för att hålla jämna steg med vad som ses som nödvändigt och skäligt, och de kan vara svåra att använda i internationella jämförelser eftersom olika länder kan ha olika referensramar för vad som betraktas som nödvändigt.

Det mått som brukar kallas *relativ inkomstfattigdom* definierar fattigdomsgränsen som en direkt funktion av medianinkomsten, och är i själva verket ett mått på ojämlikheten i nedre halvan av inkomstfördelningen. Att se det som ett fattigdomsmått bygger på antagandet att vad som är en oskäligt låg levnadsnivå bestäms av mittpunkten (medianen) i hela landets aktuella inkomstfördelning. På vilket avstånd man ska ligga från medianinkomsten för att ses som fattig är dock en godtycklig bedömning, vilket illustreras av att standarden som används i EU:s statistik har ändrats från 50% till 60% av medianinkomsten utan några teoretiska argument.

En fördel som brukar framhållas är att måttet underlättar internationella jämförelser. Man kan visserligen i en teknisk bemärkelse jämföra länder på det viset, men med tvivelaktiga resultat. Ett fattigt land med liten inkomstspridning – där många är ungefär lika fattiga – får exempelvis låga fattigdomstal. Rapporter om högre fattigdomsnivåer i rika västeuropeiska länder än i östeuropeiska länder har också gjort att många börjat ifrågasätta måttets validitet (att

det verkligen mäter fattigdom). Det har också andra problem: Människor med en oförändrad eller till och med ökande realinkomst kan exempelvis snabbt hamna under fattigdomsgränsen om andra får en större inkomstökning. I ljuset av måttets nackdelar har Eurostat valt att inte kalla detta mått för fattigdom, utan 'under risk för fattigdom'. I praktiken är måttet fortfarande dominerande som fattigdomsmått och dess popularitet har ökat kraftigt under den senaste tjuugoårsperioden. En orsak kan vara att det är ett relativt enkelt mått att ta fram, men populariteten kan också delvis ha ideologiska grunder. 'Relativ fattigdom' innebär att man klär ett mått på ojämlikhet i fattigdomskostym. Eftersom begreppet fattigdom är mer negativt laddat och får mer mediautrymme än begreppet ojämlikhet kan det vara en frestande genväg för dem som vill propagera för minskade ojämlikheter i inkomst.

Problemet med måttet 'relativ inkomstfattigdom' kan illustreras av den situation som vi haft i Sverige de senaste decennierna. Under den värsta lågkonjunkturen på generationer, åren 1991–94, *minskade* den relativa inkomstfattigdomen, för att sedan *öka* under de två efterföljande decennierna, trots att realinkomsterna ökade i alla inkomstgrupper. Detta beror på att realinkomsterna efter lågkonjunkturen ökade snabbare för högre än för lägre inkomstgrupper (se Jonsson, Mood & Bihagen 2015). Samma fenomen har också demonstrerats för Irland, som registrerade ökad relativ inkomstfattigdom under en period med kraftig välståndsökning och fallande absolut fattigdom (Layte, Nolan & Whelan 2001). Denna konsekvens av måttets konstruktion är olycklig, eftersom det är kontraintuitivt att människor kan bli klassade som fattiga trots att de har fått råd med mer – bara för att andra har fått råd med ännu mer.² På motsvarande sätt ser vi i skrivande stund (sommaren 2022) prisökningar som med stor sannolikhet kommer att leda till ökad fattigdom i bemärkelsen att färre har råd med det allra nödvändigaste – men detta kommer inte att synas som en ökad relativ fattigdom eftersom prisökningarna inte påverkar inkomstskillnaderna. Ojämlikhet är en viktig fråga, men att kalla den för fattigdom fördunklar diskussionen och osynliggör de mest sårbara.

Flerdimensionella mått

Ytterligare en variant av fattigdomsmått, som dock inte används så ofta i Sverige, är *flerdimensionella mått*, där ekonomiska eller materiella resurser bara är en del (se Alkire med flera 2015; Förenta Nationerna 2017). I linje med idén att fattigdomen kan yttra sig på olika sätt – som undermåligt boende, svagt socialt

2. Som en reaktion på den bristande validiteten i måttet använder en del forskare ett så kallat 'förankrat' relativt fattigdomsmått, som bestämmer den relativa fattigdomsgränsen för ett givet år och sedan enbart justerar för inflationen (se UNICEF 2014). Det resulterande måttet saknar helt teoretisk grund, och tenderar att användas framför allt när medianinkomster går ner, vilket ytterligare bidrar till dess tvivelaktiga status.

kontaktnät, dålig hälsa, med mera – menar man i denna tradition att fattigdom bör mätas som en mer allmän resursbrist. Medan direkta fattigdomsmått är inriktade mot resursbrister *som beror på att man inte har råd*, så gör flerdimensionella mått ingen skillnad på om resursbrister beror på att man inte har råd eller på något annat. *Global Multidimensional Poverty Index* slår till exempel samman hälsa, utbildning och sex olika indikatorer på levnadsstandard (Global MPI: <https://ophi.org.uk/multidimensional-poverty-index/>). Världsbanken (2017) menar i samma anda att 'flerdimensionell fattigdom' kompletterar de monetära måtten, och föreslår sex olika dimensioner (exempelvis 'arbete', 'hälsa', 'utbildning').

Dessa ansatser liknar den svenska forskningen om *levnadsnivå* som definieras som "individens förfogande över resurser i pengar, ägodelar, kunskaper, psykisk och fysisk energi, sociala relationer, säkerhet med mera, med vilkas hjälp individen kan kontrollera och medvetet styra sina livsvillkor" (Johansson 1970, sid. 25). Det handlar, med andra ord, om individens handlingsmöjligheter i ett flerdimensionellt perspektiv. Även om detta är viktigt i sig, och ligger nära teorier om fattigdom, är det en poäng, både konceptuellt och empiriskt, att skilja mellan levnadsnivå å ena sidan och, å andra sidan, fattigdom som en mer renodlad ekonomisk aspekt.

En variant av flerdimensionella mått som nyligen börjat användas är sådana som traditionellt baserats på ekonomiska kriterier, men som expanderas med fler komponenter till att bli flerdimensionella. Ett exempel är Eurostats mått 'at risk of poverty and social exclusion', som mäter om man *antingen* är i relativ inkomstfattigdom, *eller* erfar materiell deprivation, *eller* har en svag ställning på arbetsmarknaden. Här kastas ett stort nät, vilket fångar många, men med dålig precision. Måttet kan ändå vara användbart om man ger det en annan benämning, exempelvis 'ekonomisk sårbarhet'. Men genom att beteckningen hänvisar till fattigdom riskerar man en betydelseglidning, som när Rädda Barnen använder måttet för att mäta barnfattigdom (Mood & Jonsson 2021).

Kombinationsmått

Vi vet från flera undersökningar (till exempel Halleröd 1995; Mood & Jonsson 2013) att överlappningen mellan olika fattigdomsdefinitioner är förvånansvärt liten – individer som saknar materiella resurser har exempelvis ganska ofta ganska goda inkomster och vice versa. Det kan finnas flera skäl till det, och ett är att måtten inte är reliabla nog. De med mycket låga deklarerade inkomster lider inte ekonomisk nöd så ofta som man kan förvänta sig, troligen för att de har kapital, inkomster från utlandet, eller andra inkomstkällor som inte syns i register. De är också i mycket hög utsträckning egna företagare, som ofta har en starkare ekonomi än vad deras inkomster ger vid handen (Mood & Jonsson 2013 visar att 40% av alla barn i familjer som klassas som absolut inkomstfattiga har minst en

förälder som är företagare). Intervjuuppgifter om materiell deprivation visar att denna grupp oftast har en god ekonomi (mätt som kontantmarginal, ekonomisk oro, materiella tillgångar), varför en snävare definition av fattiga som baseras på att man har *både* materiell deprivation *och* låg inkomst ger högre precision (Jonsson & Östberg 2004). Detta reducerar också problemet att vissa med goda inkomster väljer att inte lägga pengar på materiella tillgångar.

Vissa går andra vägen och breddar gruppen fattiga. I sina rapporter för Rädda Barnen (2021) definierar Salonen fattiga barn som de som *antingen* bor i familjer med ekonomiskt bistånd *eller* i familjer som har inkomster under en absolut fattigdomsgräns. Att använda ekonomiskt bistånd som ett mått på fattigdom är dock problematiskt, dels för att själva poängen med biståndet är att lyfta människor ur fattigdom, dels för att gränsen för ekonomiskt bistånd är ett politiskt beslut som kan ändras. En politiker som vill få ner fattigdomstalen kan helt enkelt höja kraven för att få ekonomiskt bistånd så att färre kvalificerar sig.

Fattigdomsbegreppet: Vägar framåt

I takt med att materiell nöd har blivit ovanligare har fattigdomsbegreppet expanderat och fått lösare konturer. Sådan begreppsinflation är inget ovanligt, och kan komma ur en god vilja att synliggöra saker man ser som viktiga. Eftersom 'fattigdom' väcker känslor finns en frestelse att kalla olika problem för fattigdom, men detta får till konsekvens att begreppet blir urvattnat och oprecist. En lösning kan vara att redovisa flera olika fattigdomsmått, eftersom de har olika för- och nackdelar och säger olika viktiga saker om samhällsutvecklingen. Men erfarenheterna av denna strategi är inte goda: snarare än ökad förståelse har vi fått ökad förvirring.

Ordet 'fattigdom' har, och kommer förmodligen alltid att ha, konnotationer till allvarlig materiell resursbrist. Att använda det om något annat leder lätt till missförstånd. Dessutom leder en diffus och bred definition till att man trivialiserar fattigdomen och osynliggör de som faktiskt lider materiell nöd. Det är förstås viktigt att vi också studerar företeelser som fångas av begrepp som 'relativ' eller 'flerdimensionell' fattigdom (ojämlikhet, levnadsnivå, och så vidare) – poängen är att fattigdomsbegreppet bör reserveras för mått som så väl som möjligt fångar det som människor i gemen förknippar med ordet fattigdom. Det framstår som särskilt önskvärt att termen fattigdom inte används för det mått som anger om man har en inkomst under 50% eller 60% av medianinkomsten. Vårt förslag är att kalla det för 'låg relativ inkomst', en benämning som signalerar måttets centrala egenskap – relativiteten – utan att kalla det för fattigdom.³

3. Statistiska Centralbyrån kallar numera detta mått för 'låg ekonomisk standard', medan absolut inkomstfattigdom benämns 'låg inkomststandard', något som knappast minskar förvirringen runt måtten.

Begreppet fattigdom står teoretiskt i samklang med direkta deprivationsmått, liksom med mått på 'absolut inkomstfattigdom', och båda dessa mått har god validitet – bland annat visar de på ökande fattigdomstal i svåra ekonomiska tider. Absolut inkomstfattigdom är åtminstone i Sverige lättare att mäta än materiell deprivation, även om den officiella inkomststatistiken skulle behöva förbättras för låga inkomster. Måttet kräver en noggrant genomtänkt och med jämna mellanrum uppdaterad inventering av 'nödvändigheter' i någon form av 'korg' eller index. Utarbetandet av detta borde ges hög prioritet och kunde involvera till exempel ett urval av befolkningen, Konsumentverket, och forskare. Ett sådant mått skulle ge en särskilt god grund för att studera utvecklingen av fattigdomen i Sverige, och skulle också, med viss möda, kunna göras användbart för internationellt jämförande studier (kanske genom att använda köpkraftspariteter).

Direkta mått på materiell deprivation, i regel insamlade via enkäter och intervjuer, har hög validitet och kan vara användbara i kombination med inkomstfattigdom, eller som komplement. Som nämnts samlas data om materiell deprivation in av Eurostat, vilket möjliggör internationella jämförelser (med viss försiktighet). Precis som med en 'korg' med varor behöver särskilda studier göras med vissa mellanrum för att avgöra vad som ska ingå.

Eftersom det inte finns något exakt teoretiskt kriterium för vad som är en skälig levnadsstandard (fattigdomsgräns) kan inget av dessa två mått – absolut inkomstfattigdom respektive materiell deprivation – a priori föredras framför det andra. Beroende på hur måtten konstrueras kommer de troligen att ge olika fattigdomsnivåer vid en given tidpunkt. Om man är intresserad av samhällsutvecklingen är det dock inte nivåerna i sig, utan trender över tid och skillnader mellan grupper som är viktiga.⁴ Mått på absolut inkomstfattigdom och mått på materiell deprivation uppvisar normalt samma mönster över tid och identifierar samma grupper som utsatta (Mood & Jonsson 2019). Därmed kan de betraktas som funktionella ekvivalenter för dessa syften och valet mellan dem är mer pragmatiskt än teoretiskt.

Slutligen finns det också skäl att, utöver de mått som diskuterats här, göra mer inträngande analyser av gruppen fattiga. Två ansatser som kan ge viktiga insikter är att studera långvarig fattigdom och fattigdomens 'djup', exempelvis hur många som lider exceptionell nöd, även om detta ställer höga krav på data.

4. Om man inte primärt är intresserad av fattigdom på samhällelig eller gruppnivå, utan på individ/familjenivå bör man förstås ha större precision i måtten (som i socialkontorens utredningar av vem som är berättigad till ekonomiskt bistånd).

Referenser

- Alkire, Sabina, Foster, James, Seth, Suman, Santos, Maria Emma, Roche, José Manuel, & Paula Ballon. 2015. *Multidimensional Poverty Measurement and Analysis*. Oxford: Oxford University Press.
- Förenta Nationerna. 2017. *Guide on Poverty Measurement*. United Nations Commission for Europe. New York & Geneva: United Nations. <https://unece.org/info/publications/pub/21936>
- Halleröd Björn. 1995. "The Truly Poor: Direct and Indirect Measurement of Consensual Poverty in Sweden." *European Journal of Social Policy* 5: 111–29. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/095892879500500203?journalCode=espa>
- Halleröd, Björn. 1996. "Deprivation and poverty: a comparative analysis of Sweden and Great Britain." *Acta Sociologica*, 39(2), 141-168. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/000169939603900202?journalCode=asja>
- Johansson, Sten. 1970. *Om Levnadsnivåundersökningen*. Stockholm: Allmänna Förlaget.
- Jonsson, Jan O., Mood, Carina & Erik Bihagen. 2010. "Fattigdomens förändring, utbredning och dynamik." Kapitel 3 i *Social Rapport 2010*. Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2010-3-11.pdf>
- Jonsson, Jan O., Mood, Carina & Erik Bihagen. 2016. "Poverty trends during two recessions and two recoveries: lessons from Sweden 1991–2013." *IZA Journal of European Labor Studies*, 5(1), 3. <https://izajournals.springeropen.com/articles/10.1186/s40174-016-0051-8>
- Jonsson, Jan O. & Viveca Östberg. 2004. "Resurser och levnadsförhållanden bland ekonomiskt utsatta 10-18-åringar: Analys av Barn-LNU och Barn-ULF", Kap. 5 i *Ekonomiskt utsatta barn* (DS 2004:41). Stockholm: Socialdepartementet. <https://www.regeringen.se/49bbc0/contentassets/b36b63d078954a48be05c26bdf1f1876/del-3-t.o.m.-kap.-5>
- Lansley, Stewart, & Mack, Joanna. 2015. *Breadline Britain: The rise of mass poverty*. Simon and Schuster.
- Layte, Richard, Nolan, Brian & Christopher T. Whelan. 2001. "Reassessing Income and Deprivation Approaches to the Measurement of Poverty in the Republic of Ireland." *The Economic and Social Review* 32: 239–61. http://www.tara.tcd.ie/bitstream/handle/2262/61908/Vol32_3RLayte3.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Mack, Joanna & Stewart Lansley. 1985. *Poor Britain*. London: Allen & Unwin Ltd.
- Mood, Carina & Jan O. Jonsson. 2013. *Ekonomisk utsatthet och välfärd bland barn och deras familjer 1968–2010*. Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2013-5-51.pdf>
- Mood, Carina & Jan O. Jonsson. 2019. *Den nya fattigdomen*. Riksbankens Jubileumsfonds Årsbox. Göteborg: Makadam förlag. https://www.rj.se/globalassets/rj-arsbocker/rj2019-1_valfarden_den_nya_fattigdomen.pdf
- Mood, Carina & Jan O. Jonsson. 2021. "Rädda Barnen blåser upp siffror av barnfattigdom." DN Debatt 2021-10-29. <https://www.dn.se/debatt/radda-barnen-blaser-opp-siffror-av-barnfattigdom/>
- Rowntree, B. Seebohm. 1901. *Poverty: A Study of Town Life*. London: Macmillan.
- Rädda Barnen. 2021. *Barnfattigdom i Sverige*. Årsrapport 2021. <https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/Barnfattigdom-i-Sverige-211206UPDATED.pdf/>

tema

- Sen, Amartya. 1980. 'Equality of What?' i McMurrin, S. (red.), *The Tanner Lectures on Human Values*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sen, Amartya. 1981. *Poverty and Famines: An Essay on Entitlement and Deprivation*. Oxford: Clarendon Press.
- Sen, Amartya. 1983. "Poor, relatively speaking." *Oxford economic papers* 35(2), 153-169. <https://www.semanticscholar.org/paper/POOR%2C-RELATIVELY-SPEAKING-Sen/ec0df18078de9a563a7d-9064833ce53113498a3b>
- Smith, Adam. 1776 [1976]. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, (red.), R. H. Campbell, A. S. Skinner, W. B. Todd. Oxford: Oxford University Press.
- Townsend, Peter. 1979. *Poverty in the United Kingdom*. London; Allen Lane and Penguin Books.
- UNICEF. 2014. *Children of the recession: The impact of the economic crisis on child well-being in rich countries*. Innocenti Report Card 12. <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/rc12-eng-web.pdf>
- Världsbanken. 2017. *Monitoring global poverty. Report of the Commission on Global Poverty*. Washington DC: World Bank. <http://www.worldbank.org/en/programs/commission-on-global-poverty>.